

KOMITET DO SPRAW RADIA I TELEWIZJI
„POLSKIE RADIO I TELEWIZJA”
OŚRODEK BADAŃ OPINII PUBLICZNEJ I STUDIÓW PROGRAMOWYCH

00-950 Warszawa, skr. pocztowa 46, tel. 47-87-92, 43-46-51

Nr 12/364

maj 1985

Egz. nr ...

Komunikat z badań

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH WŚRÓD POLAKÓW

W listopadzie 1984 roku Ośrodek Badań Opinii Publicznej i Studiów Programowych przeprowadził badanie dotyczące znajomości języków obcych wśród Polaków.

Sondaż przeprowadzono na reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski.

Założenia metodologiczne

Metoda zastosowana w badaniu - wywiady standaryzowane - nie pozwala na uzyskanie danych intersubiektywnie sprawdzalnych, takich, jakie mogą dostarczyć wszechstronne egzaminy, czy też testy. W badaniu oparto się na subiektywnych deklaracjach respondentów - czy znają obcy język oraz czy znają ten język w stopniu dobrym czy słabym.

Kryteria i czynniki decydujące o nawet zupełnie szczerych oświadczeniach "znam obcy język", a zwłaszcza "znam go dobrze" są w przypadku zastosowanej metody badawczej niemożliwe do zweryfikowania. Warto jednak zwrócić uwagę, że nawet przy stosowaniu standardowych testów znajomości języków obcych, których wyniki wyrażają się wyłącznie w kategoriach numerycznych, decyzja jaki wynik ilościowy świadczy o dobrej znajomości języka, a jaki o słabej, jest również oceną subiektywną, tyle że specjalistów, a nie samych egzaminowanych. I w tym przypadku oceny niezależnie pracujących specjalistów mogą różnić się od siebie.

Wartość poznawcza badania OBOPiSP nad znajomością języków obcych w Polsce nie polega na dostarczeniu ścisłych danych ilościowych, ilu Polaków zna obce języki, ale na ustaleniu orientacyjnych proporcji znających języki obce.

Drugim celem badania było znalezienie odpowiedzi na pytanie, czy istnieje związek statystyczny między znajomością obcych języków

a wybranymi cechami społeczno-demograficznymi badanych. A więc czy występują znaczące różnice w znajomości języków między młodym a starszym pokoleniem, czy istnieją zasadnicze różnice w znajomości języków wśród ludzi o różnych stopniach wykształcenia, a także czy występują one w zależności od miejsca zamieszkania.

Nie ulega wątpliwości, że badanie przeprowadzone przy zastosowaniu nawet najbardziej precyzyjnych testów nie przyniosłoby rezultatów zasadniczo różnych od badań OBOPiSP opartych na subiektywnych deklaracjach - dotyczy to zwłaszcza rozpowszechnienia znajomości poszczególnych języków i zależności tego od wybranych cech społeczno-demograficznych.

Ogólne dane o znajomości języków obcych

Wśród ogółu badanych 60% zadeklarowało znajomość obcego języka - w tym 41% znajomość jednego języka, a 19% więcej niż jednego. Na 60% deklarujących znajomość obcego języka składa się 18% deklarujących dobrą znajomość chociaż jednego języka i 42% określających znajomość języka lub języków jako słabą. A oto jak przedstawia się znajomość poszczególnych języków obcych wśród Polaków:

Zna język:

rosyjski	- 50%, w tym dobrze 13%, a słabo 37%
niemiecki	- 20%, w tym dobrze 6%, a słabo 14%
angielski	- 7%, w tym dobrze 1%, a słabo 6%
francuski	- 3%, w tym dobrze 0,5%, a słabo 2,5%

Poza tym pojedyncze /jeden - trzy promile/ osoby deklarowały znajomość takich języków jak łacina, czeski, ukraiński, węgierski,

Tak więc co drugi Polak uważa, że zna język rosyjski /co ósmy dobrze/. Natomiast język niemiecki znany jest co piątej osobie /co siedemnastej dobrze/. Rzadziej znany jest język angielski, który zna co trzynasty Polak /co setny dobrze/. Najmniej popularny z czterech języków jest francuski znany co 33 Polakowi /co dwusetnemu dobrze/.

Znajomość języków obcych a cechy społeczno-demograficzne badanych

Zgodnie z przypuszczeniami okazało się, że znajomość języków obcych związana jest z wiekiem badanych, ich wykształceniem i miejscem zamieszkania.

1. Wiek badanych a znajomość języków obcych

Młodszy badani częściej niż starsi deklarują znajomość języka rosyjskiego i angielskiego. W przypadku języka niemieckiego istnieje odwrotna zależność - wśród osób starszych język ten jest znany częściej niż wśród młodszych.

Wśród poszczególnych grup wiekowych podobne odsetki badanych oceniają swoją znajomość języka obcego jako dobrą. Jednak język rosyjski jest znany dobrze częściej wśród osób do 50 roku życia niż starszych. Natomiast język niemiecki jest znany dobrze częściej przez starszych /50 lat i więcej/ niż młodszych.

W poniższej tabeli przedstawiono zbiorcze dane na ten temat /w nawiasach podano odsetek osób deklarujących dobrą znajomość języków/:

Dane w %

Wiek badanych	zna język				
	Ogółem	rosyjski	niemiecki	angielski	francuski
15-29 lat	77/19/	72/17/	12/2/	11/2/	4/0,4/
30-49 lat	65/17/	59/15/	17/4/	7/2/	3/0,6/
50 i więcej lat	45/18/	22/7/	30/12/	5/0,3/	3/0,6/

Większe rozpowszechnienie znajomości języka rosyjskiego wśród młodszych niż starszych badanych wynika z wprowadzenia po II wojnie światowej obowiązku nauki tego języka już w szkołach podstawowych przy jednoczesnym powszechnym objęciu nauką w szkołach podstawowych dzieci i młodzieży. W przypadku języka angielskiego częstsza jego znajomość wśród młodszych niż starszych wynika znów ze wzrostu popularności tego języka po wojnie oraz większej niż dawniej możliwości jego nauki w placówkach oświatowych.

Natomiast większa popularność języka niemieckiego wśród starszych niż wśród młodszych badanych wynikać może z faktu, że znajomość tego języka była użyteczna z racji sytuacji społecznej i polityczno-gospodarczej Polski przed 1939 rokiem, a również w latach okupacji.

2. Wykształcenie badanych a znajomość języków obcych

Im wyższy stopień wykształcenia badanych tym częściej deklarowana znajomość języków obcych. Badani o wykształceniu podstawowym zdecydowanie rzadziej deklarują znajomość jakiegokolwiek języka obcego

niż pozostali. Wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym równie rzadko jak wśród osób z wykształceniem podstawowym znane są języki zachodnie, natomiast język rosyjski przeszło dwukrotnie częściej. Zdecydowanie najczęściej znają języki obce osoby o wykształceniu wyższym.

Wraz ze wzrostem wykształcenia zwiększa się odsetek osób deklarujących dobrą znajomość języków obcych. Szczególnie wyraźnie tendencja ta zachodzi w przypadku języka rosyjskiego. Natomiast, o ile dobrą znajomość języków zachodnich deklarują podobne odsetki osób o wykształceniu podstawowym, zasadniczym zawodowym i średnim, to osoby z wykształceniem wyższym takiej oceny dokonują zdecydowanie częściej.

Obrazuje to poniższe zestawienie /w nawiasach podano odsetek osób deklarujących dobrą znajomość języków/:

Dane w %

Wykształcenie badanych	zna język				
	Ogółem	rosyjski	niemiecki	angielski	francuski
podstawowe	36/9/	25/3/	15/5/	1/0,3/	2/0,3/
zasadnicze zawodowe	69/16/	61/12	14/4/	4/1/	2/0,4/
średnie	80/22/	68/19/	30/7/	14/0/	4/0,5/
niepełne i pełne wyższe	94/55/	82/45/	41/16/	30/11/	15/2,5/

Częstsza znajomość języków obcych, zwłaszcza zachodnich, wśród osób z wykształceniem co najmniej średnim wynika z dłuższego czasu nauki języków obcych w szkole - w szkołach średnich istnieje obowiązek nauki, oprócz języka rosyjskiego, jeszcze jednego, zachodniego.

Niewątpliwie na zwiększenie zainteresowania opanowaniem języków obcych wśród osób z wyższym wykształceniem wpływają, oprócz czasu jego nauki w szkołach, potrzeby wynikające z pracy zawodowej.

3. Miejsce zamieszkania badanych a znajomość języków obcych

Znajomość przez badanych języka rosyjskiego nie wiąże się z miejscem ich zamieszkania. Natomiast znajomość języka niemieckiego znacznie częściej deklarowana jest przez mieszkańców miast niż wsi, a angielskiego przez mieszkańców dużych miast niż wsi i mniejszych miast.

Osoby mieszkające w dużych miastach częściej deklarują dobrą znajomość języków obcych niż mieszkańcy mniejszych miast i wsi. Różnica ta szczególnie wyraźnie występuje w przypadku języka niemieckiego.

Poniżej przedstawiono zbiorcze dane na ten temat /w nawiasach, podano odsetek osób deklarujących dobrą znajomość języków/:

Dane w %

Miejsce zamieszkania	Zna język				
	Ogółem	rosyjski	niemiecki	angielski	francuski
wieś	53/13/	47/10/	9/3/	3/1/	3/0,5/
miasta do 100 tys. mieszkańców	62/18/	50/13/	24/4/	7/1/	3/0/
miasta ponad 100 tys. mieszkańców	68/24/	52/15/	31/13/	14/2/	5/1/

Na mniejszą popularność języków zachodnich wśród mieszkańców wsi wpływa niewątpliwie brak na wsi szkół średnich i placówek oświatowych prowadzących naukę języków obcych. Nie bez wpływu na taką sytuację jest fakt niższego stopnia wykształcenia mieszkańców wsi - a więc mniejszy ich odsetek niż w przypadku mieszkańców miast kontynuuje naukę w szkołach średnich i wyższych, których absolwenci niejako obligatoryjnie powinni znać dwa języki obce /rosyjski i jeden zachodni/.

Podsumowanie

Językiem obcym znanym przez najwięcej Polaków jest język rosyjski. Język ten znany jest przez największe odsetki badanych wśród prawie wszystkich kategorii społeczno-demograficznych - wyjątek stanowią osoby powyżej 50 roku życia, które częściej deklarują znajomość niemieckiego niż rosyjskiego.

Zwraca uwagę fakt, że język angielski znany jest w podobnym odsetku jak niemiecki wśród osób w wieku 15-29 lat oraz wśród osób z wyższym wykształceniem. Pozwala to na przypuszczenie, że w przyszłości język angielski będzie znany Polakom równie często albo i częściej jak język niemiecki.